

**Briuselis, 2025 m. lapkričio 7 d.
(OR. en)**

14930/25

SPORT 43

PRANEŠIMAS

nuo:	Pirmininkaujančios valstybės narės
kam:	Nuolatinių atstovų komitetui / Tarybai
Dalykas:	Demokratija ir skaidrumas sporte – <i>Pasikeitimas nuomonėmis</i>

Rengiantis pasikeitimui nuomonėmis 2025 m. lapkričio 28 d. Tarybos (švietimas, jaunimas, kultūra ir sportas) posėdyje, delegacijoms priede pateikiamas pirmininkaujančios valstybės narės orientacinis pranešimas pirmiau nurodytu klausimu.

Demokratija ir skaidrumas sporte

Pirmininkaujančios valstybės narės orientacinis pranešimas

Sportas yra neatsiejama Europos visuomenės dalis. Tai daugiau nei konkurencija, rezultatai ir medaliai: jis įkvepia, įtraukia ir suvienija žmones, gyvenančius skirtingose šalyse, esančius skirtingos kultūros ir kalbančius skirtingomis kalbomis. Sportas kelia džiaugsmą ir skatina teisingumą, įtrauktį bei pagarbą ir taip padeda formuotis aktyviems, sveikiems ir socialiai aktyviems piliečiams. Jis nutiesia tiltus, sukuria erdves ir skatina nekreipti dėmesio į skirtumus siekiant bendrų tikslų. Žaidimo aikštelėse ir vietos klubuose sportas stiprina bendrą tapatybę ir sanglaudą, parodydamas, kad sąžiningas žaidimas ir taisyklių laikymasis yra demokratinio pilietiškumo pagrindas. Kaip tikroji demokratijos mokykla, sportas skatina dalyvauti ir būti sąžiningiems bei atsakingiems, taip pat jis stiprina tą socialinę struktūrą, kuri yra mūsų visuomenės pagrindas.

Tuo remiantis yra sukurtas Europos sporto modelis. Jis grindžiamas įsitikinimu, kad sportas turi ne tik būti pramoga, bet ir puoselėti mūsų bendras vertybes – demokratiją, skaidrumą, solidarumą ir pagarbą žmogaus teisėms. Šie principai yra kertiniai pasitikėjimo ir teisėtumo sporte akmenys. Be jų kyla pavojus, kad sportas praras savo, kaip konstruktyvios, gėrio siekiančios jėgos visuomenėje, vienijančią vaidmenį. Todėl ES pirmininkaujanti Danija nusprendė, kad šios politinės diskusijos dėmesio centre turėtų būti demokratijos ir skaidrumo sporte klausimai.

Svarbus žingsnis šiame darbe buvo 2021 m. Danijos ir Šiaurės šalių inicijuotas bendras pareiškimas dėl skaidrumo, demokratijos ir žmogaus teisių tarptautinių sporto federacijų darbe. Šiuo pareiškimu, kurį iš pradžių pasirašė 23 Europos šalys, o šiuo metu jį yra patvirtinusios iš viso 38 šalys, skatinamas atviras ir demokratiškas sprendimų priėmimas, o sporto organizacijoms, kurioms tenka reikšminga atsakomybė už geriausios demokratinės praktikos įgyvendinimą ir puoselėjimą, jis yra naudingas orientyras vidaus ir tarptautinėse diskusijose. Demokratinėmis ir skaidriomis vertybėmis dabar tvirtai remiamasi ES sporto politikoje – nuo 2007 m. Baltosios knygos dėl sporto ir 2009 m. Lisabonos sutarties iki ES darbo planų sporto srityje ir programos „Erasmus+“ – jais visais stiprinamas geras valdymas ir įtvirtinamas visuomeninis sporto vaidmuo vykdant Europos bendradarbiavimą.

Nepaisant šios pažangos, vis dar kyla rimtų iššūkių. Daug tarptautinių sporto organizacijų vis dar susiduria su demokratijos stoka, kai didelių padarinių turintys sprendimai priimami iš tikrųjų nedalyvaujant narėmis esančioms organizacijoms, sportininkams ar pilietinei visuomenei. Taip pat trūksta skaidrumo, pavyzdžiui, suteikiant teises surengti sporto renginius – neaiškūs kriterijai ir neskaidrios balsavimo procedūros padidina korupcijos ir nederamos įtakos riziką. Be to, sportas ir toliau naudojamas kaip priemonė vadinamajam manipuliavimui sportu, kai režimai naudojami svarbiais renginiais, kad pagerintų savo reputaciją ir nukreiptų dėmesį nuo nedemokratinų procesų ir žmogaus teisių pažeidimų.

Be to, pastebėjome grėsmę, kurią kelia atsiskyrusios lygos – komerciniai sumanymai, ne iki galo atitinkantys pamatines Europos sporto modelio vertybes. Uždaros varžybos, atsietos nuo perkėlimo į aukštesnes arba žemesnes lygas struktūrų ir kenkiančios didelių ir mažų klubų tarpusavio solidarumui, silpnina esminius mėgėjų ir elitinio sporto ryšius ir mažina atvirumą ir sąžiningumą, kurie yra Europos sporto tradicijų pagrindas. Be to, europinių varžybų perkėlimas komerciniais tikslais į ne Europos šalyse esančias varžybų vietas gali susilpninti klubų, sirgalių ir bendruomenių kultūrinius ir socialinius ryšius. Kai sportas patraukiamas iš natūralios aplinkos, kyla rizika, kad atsitolins jo rėmėjai ir kad jis praras jam tenkanti vaidmenį palaikyti vietos ir nacionalinę tapatybę.

Jei šie pokyčiai tęsis, kyla pavojus, kad sportas praras savo teisėtumą visuomenės akyse.

Visuomenės pasitikėjimas priklauso nuo įsitikinimo, kad rungtynės vyksta vienodomis sąlygomis ir kad sprendimai priimami sąžiningais ir demokratiniais pagrindais. Europos sporto modeliui ginti reikia aktyvių pastangų. ES, jos valstybės narės ir sporto organizacijos turi dar kartą patvirtinti savo įsipareigojimą puoselėti Europos sporto modelio vertybes, remti atviras varžybas ir išsaugoti mėgėjų ir elito lygmenų sporto tarpusavio solidarumą.

Šio modelio gynimas reiškia skaidrumo ir sąžiningumo puoselėjimą, užtikrinimą, kad galimybė dalyvauti varžybose ir sporto rezultatai būtų grindžiami nuopelnais, o ne finansinėmis galimybėmis ar uždaromis sistemomis. Būtent šis skaidrumas, įtvirtintas perkėlimo į aukštesnes arba žemesnes lygas struktūrose, parodo, kuo Europos sportas dauguma atvejų skiriasi nuo komercinio pobūdžio sporto. Tai, kad ES ir jos valstybės narės pripažįsta sporto autonomiją, nereiškia, kad turėtume būti abejingais; privalome išlikti aktyvūs, palaikyti nuolatinį dialogą ir siekti nuolat tobulėti. Reikia tvirtos pozicijos, kuria būtų prieštaraujama europinių varžybų perkėlimui komerciniais tikslais už Europos ribų, dar kartą patvirtinant, kad sporto kultūrinė ir socialinė vertė neturėtų būti susiaurinta iki parduodamos prekės.

Dar viena sritis, kurioje turi būti didinamas skaidrumas ir teisėtumas, yra teisių surengti didelius renginius suteikimas. Tokie sprendimai turėtų būti grindžiami aiškiais, viešai skelbiamais kriterijais, o šalys kandidatės turėtų būti vertinamos atsižvelgiant į žmogaus teisių, valdymo standartų ir spaudos laisvės padėtį jose. Pastaraisiais metais informatoriai ir nepriklausomi tyrimai atskleidė, kokią įtaką teisių surengti turnyrus suteikimui gali turėti neskaidrus sprendimų priėmimas, nepakankama viešų naratyvų priežiūra ir manipuliavimas jais, įskaitant žurnalistų sekimą ir informacijos kontrolę siekiant nuslopinti kritiką. Tokios patirtys išryškina riziką, kuri kyla, kai sumažėja skaidrumas ir atskaitomybė, ir rodo, jog reikia skubiai užtikrinti, kad atvirumas, saviraiškos laisvė ir nepriklausomas tikrinimas taptų nediskutuotinomis teisių surengti tarptautinius sporto renginius suteikimo ir jų stebėsenos sąlygomis.

Todėl, priėmus sprendimus dėl teisių surengti sporto renginius, itin svarbu visiškai atskleisti balsavimo rezultatus ir užtikrinti, kad tolesni susiję procesai būtų skaidrūs, taip pat reikia nepriklausomos priežiūros ir aiškių reikalavimų, susijusių su ilgalaikiu tų renginių socialiniu ir aplinkosauginiu poveikiu.

Tačiau demokratijos ir skaidrumo sporte stiprinimas reiškia daug daugiau nei teises rengti sporto renginius. Tai apima kasdienę federacijų, klubų ir asociacijų valdymą, finansinių srautų valdymą, sportininkų apsaugą ir rėmimą, taip pat tai, kaip dalijamasi informacija. Tai taip pat reiškia paramą tiems, kurie skatina sąžiningumą sporte – žurnalistams, informatoriams ir nepriklausomiems ekspertams, kurių vykdomi tikrinimai ir drąsa yra būtini siekiant atskaitomybės. Užtikrinimas, kad šie asmenys galėtų laisvai ir saugiai veikti, yra esminė demokratinio valdymo sporte dalis.

Nė viena šalis ar organizacija negali šių pokyčių užtikrinti pati viena. Pažanga priklauso nuo stiprių aljansų su bendramintėmis valstybėmis ir paramos tarptautinėms sporto federacijoms reformuoti jų valdymo praktiką, taip pat nuo praktinių priemonių ir standartų, skirtų atvirumui ir atskaitomybei, plėtojimo. Švietimo ir gebėjimo naudotis žiniasklaidos priemonėmis propagavimas sporto ekosistemoje taip pat yra ne mažiau svarbus siekiant stiprinti kritišką ir nepriklausomą informavimą ir padėti pasipriešinti manipuliavimui naratyvais ir jų kontroliavimui.

Bendromis pastangomis ES, jos valstybės narės ir sporto organizacijos gali padėti užtikrinti, kad tarptautiniame sporte skaidrumas ir demokratija taptų taisykle, o ne išimtimi. Sportas mus vienija, tačiau jam taip pat reikia mūsų. Siekiant apginti sporto sąžiningumą ir išsaugoti jo, kaip visuomenę vienijančios jėgos, vaidmenį, reikalingas tvirtas, demokratiškas ir bendras Europos balsas.

Visų valstybių narių prašoma apsvarstyti toliau pateikiamus klausimus.

1. Kaip ES ir jos valstybės narės gali veiksmingiausiai ir konkrečiai remti tarptautines sporto federacijas, kad būtų stiprinama demokratija, skaidrumas ir valdymo struktūrų sąžiningumas, pavyzdžiui, taikant bendrus Europos gero valdymo principus, kuriais nustatomi aiškūs standartai ir lūkesčiai?
2. Kaip ES ir jos valstybės narės gali tvirčiausiai ginti ir propaguoti Europos sporto modelį, įskaitant tokias vertybes, kaip atviros varžybos, visų sporto lygmenų tarpusavio solidarumas ir socialinė atsakomybė, ir kartu spręsti atsiskyrusių lygų ir Europos varžybų perkėlimo už ES ribų klausimus?

Prašom kalbėti ne ilgiau kaip tris minutes.